

Asia: VN/11423/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaiksi

Taustatiedot

Vastaajatahon virallinen nimi

Validia Oy

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi

Sari Vuorilampi

Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot

Sari Vuorilampi

sari.vuorilampi@validia.fi

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko lain soveltaminen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuussa oleviin tahoihin riittävä (1 §, 4 § 1 kohta)?

Ei kantaa

2. Onko lain soveltaminen samanlaisena kaikkiin palveluntuottajiin niiden oikeudellisesta muodosta ja toiminnan tarkoituksesta huolimatta perusteltu ratkaisu (1 §, 4 § 2 kohta)?

Kyllä

3. Parantavatko palveluntuottajalle ja toiminnalle asetetut edellytykset asiakas- ja potilasturvallisuutta (2 luku, 16 §)?

Ei kantaa

4. Vähentääkö palveluntuottajan ja sen palveluyksiköiden erillinen rekisteröinti, palveluyksiköiden siirtokelpoisuus ja riskiperusteinen hyväksymismenettely palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä (16 §, 21 §)?

Ei kaikilta osin

5. Vähentääkö yhteisen palveluyksikön käyttömahdollisuus palveluntuottajan ja viranomaisen hallinnollista työtä ja parantaako se mahdollisuuksia valvoa toimintaa kokonaisuutena (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

6. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsite ja tehtävät perusteltuja (4 § 6 kohta, 22 §)?

Ei kantaa

7. Onko valtuutetun palveluntuottajan käsitteelle muita vaihtoehtoja?

Ei kantaa

8. Onko palvelunjärjestäjän ja palveluntuottajan omavalvontaa koskevat säännökset riittävät (4 luku)?

Kyllä

9. Ovatko valvontaviranomaisen keinot riittävät asiakas- ja potilasturvallisuuden kannalta (5 luku)?

Ei kantaa

10. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon valvontalaista?

Validia Oy lausuu seuraavaa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta:

Validia Oy pitää hyvänä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunjärjestäjien omavalvontaa ja valvontaa koskevia säännöksiä täsmennetään. Validia toteaa ja pitää hyvänä, että laissa säädetään sekä yksityisten palveluntuottajien että julkisten palveluntuottajien omavalvonnasta ja valvonnasta. Validia pitää erityisen hyvänä sitä, että laissa yhdenmukaistetaan julkisten ja yksityisten palveluntuottajien toimintaedellytyksiä ja rekisteröintimenettelyjä. Validia toteaa kuitenkin, että siirtymäaika julkisille palveluntuottajille on pitkä. Laki on suunniteltu tulemaan voimaan 1.1.2024 ja julkisille muun muassa rekisteröintivaateisiin on annettu siirtymäaikaa 2026 saakka. Validia esittää, että siirtymäaikaa julkisille palveluntuottajille lyhennetään vähintään vuodella, vuoteen 1.1.2025 saakka. Validia toteaa, että palveluntuottajien yhdenvertainen kohtelu on ensiarvoisen tärkeää ja pitää siten perusteltuna lyhentää julkisten palveluntuottajien siirtymäaikaa.

Validia toteaa myös, että rekisteröinnistä vastaaville viranomaisille tulee luoda riittävät resurssit toiminnan sujuvuuden varmistamiseksi. Nykyiset valvontaviranomaisten resurssit ovat pienet ja on suurena riskinä, että muun muassa rekisteröintiin kuluva aika kasvaa huomattavasti. Lakiesityksessä on tunnistettu se, että matkoihin käytetty aika voi kasvaa. Edellä mainittu hidastaa myös rekisteröintiprosessia.

Validia toteaa myös, että lakiesityksessä toiminnassa oleville hyvinvointialueiden vaativille sosiaalihuollon yksiköille ei tehtäisi tarkastusta. Validia toteaa, että edellä mainittu ei ole yhdenvertaisuusperiaatteen mukainen, kun samaan aikaan yksityisten palveluntuottajien vaativat sosiaalihuollon palvelut ovat tarkastusten piirissä tai jo olemassa olevat on pitänyt tarkastaa aiemmassa lupamenettelyssä.

Rekisteröinti:

Validia pitää hyvänä, että rekisteröinti olisi suoraan siirtokelpoinen toiselle palveluntuottajalle, kun rekisteröinti ei olisi sidottu palveluntuottajaan. Edellä mainittu vähentää hallinnollisia toimia yrityksen ostotilanteessa ja siten yritysostajan ja valvontaviranomaisten resursseja ei käytetä turhaan, kuten tähän mennessä on käytetty lupamenettelyssä.

Validia kuitenkin toteaa, että palveluyksikköön kohdistuneiden valvontaseuraamusten siirtyminen uudelle palveluntuottajalle tuo haasteita, kun uusi palveluntuottaja kantaa vastuun valvontaseuraamuksista, johon sillä ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa. Validia esittää, että lakiesitystä muutetaan siten, että valvontaseuraamukset siirtyvät, mikäli valvonta on kesken / vireillä yrityskaupan ajankohtaan.

Rekisteri on julkinen tietopalvelu:

Validia pitää sinänsä hyvänä, että Soteri, ns. master -rekisteri on julkinen tietopalvelu. Julkisuus tuo kuitenkin haasteita, joita ei ole lakiesityksessä huomioitu riittävällä tavalla erityisesti valvontaseuraamusten ja siten palveluntuottajan oikeusturvan osalta. Hallituksen esityksen mukaan julkiseen rekisteriin tulisi tiedot valvontaseuraamuksista. Validia toteaa, että nykyisellään valvontaviranomaisten (aluehallintovirastot, sosiaali- ja terveysalan lupavalvontavirasto, kunnat) vireille oton harkinta, valvontakäytännöt sekä seuraamukset eivät ole yhteneväisiä. Toisaalta valvonta-asioiden käsittely voi viedä aikaa vuosia. Valvontakäytännöissä on sellaisia merkittäviä eroavaisuuksia, joilla voi olla vaikutusta siinä vaiheessa, kun seuraamukset viedään julkiseen rekisteriin ilman, että lukija niitä ymmärtää. Valvontaviranomaisella voi olla yhtä epäkohtailmoituksen käsittelyä kohden avoinna useampi valvonta-asia, joista kustakin annetaan oma päätös. Esimerkiksi aluehallintovirastoissa on käytäntöjä, joissa sosiaalihuolto ja terveydenhuollon valvonta erotetaan omiksi asioikseen ja joissakin tilanteissa edellä mainitut käsitellään yhtenä asiana ja yhdellä päätöksellä. Kyseiset eroavaisuudet asian käsittelyssä voivat käytännössä johtaa siihen, että yhden asian käsittelystä voi tulla käytännössä useampi seuraamus, kun taas toisella valvontaviranomaisella vain yksi. Yksittäinen asiakas tai asiaa tuntematon henkilö ei voi tai osaa tulkita kyseisiä valvontaseuraa-muksia oikein.

Validia toteaa myös, että valvonta-asioiden käsittelyjen pitkä aika aiheuttaa jopa haittaa palveluntuottajalle. Rekisteriin merkittävät seuraamukset voivat olla useita vuosia vanhoja ja tilanne on voinut korjaantua jo useita vuosia aiemmin. Palveluntuottajalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa asian käsittelyaikaan. Validia toteaa, että mikäli suunniteltu rekisteri on julkinen valvontaseuraamusten osalta, tulee valvontaviranomaisten seuraamukset yhdenmukaistaa. Lisäksi valvontaviranomaisten riittävät resurssit tulee turva-ta, jotta valvonta-asioiden käsittelyaika saadaan kohtuulliseksi. Validia esittää edellä mainituilla perusteilla, että rekisterissä olevat valvontaseuraamukset eivät ole julkisia, vaan käytössä ainoastaan valvontaviranomaisilla.

Validia toteaa myös, että hyvinvointialueiden roolia valvontaviranomaisina, suhteessa myös rekisteriin tulee selkeyttää. Validialle jää lakiesityksen pohjalta epäselväksi, että merkitäänkö hyvinvointialueiden antamia valvontaseuraamuksia julkiseen rekisteriin. Validia viittaa tältä osin edellä mainittuun julkisen rekisterin ongelmiin ja sitä kautta palveluntuottajan oikeusturvaan.

Rekisteröinti – tarkastukset:

Lakiesityksen mukaan vaativat sosiaalihuollon yksiköt tarkastettaisiin edelleen. Tarkastusviranomaisina toimisivat aluehallintovirastot ja / tai sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira). Validia pitää hyvänä, että nykyisten kuntien lupa- ja valvontatehtävät poistuvat tältä osin. Menettely on ollut raskas ja hidas, kun useat eri viranomaiset ovat osallistuneet lupamenettelyyn. Validia toteaa kuitenkin, että tarkastusmenettelyssä tulisi käyttää vakavaa harkintaa. palveluntuottaja merkitään lakiesityksen mukaan rekisteriin. Niin sanottujen luotettavien palveluntuottajien kohdalla voitaisiin luopua tarkastusmenettelystä kokonaan tai se voitaisiin suorittaa asiakirjaperusteisesti. Tarkastus ei sinällään tuo mitään lisäarvoa tai sellaista tietoa, jota valvontaviranomainen ei voisi saada asiakirjaperusteisesti. Validia esittää, että tarkastus voitaisiin toteuttaa, mikäli rekisteröinnissä on erimielisyyttä tai palveluntuottaja erityisesti pyytää sitä. Validia toteaa, että asianmukaiset toimitilat voidaan todeta asiakirjamenettelyssä. Toisaalta myös luotettavien palveluntuottajien (joilla on useita yksiköitä ja joiden tiloissa ei ole aiemmin ollut huomautettavaa) tilat ovat olleet asianmukaiset, eikä niissä ole ollut huomautettavaa.

Validia toteaa, että asiakkaiden palvelutarpeet eivät useinkaan tule esiin tarkastuksella, jotka toteutetaan usein ennen kuin asiakkaat on valittu. Lisäksi Validia toteaa, että valvontaviranomaisella on jo olemassa vakiintunut käytäntö henkilöstön määrän minimimitoitukseksi, johon tarkastus ei tuo toivottua lisäarvoa. Edellä mainittuun viitaten Validia ei näe tarpeelliseksi vaativien sosiaalihuollon yksiköiden (esimerkiksi vammaisten asumispalvelut) tarkastusta. Validia esittää, että tarkastusveloitetta muutetaan siten, että se tehdään riskiarvioinnin perusteella ja silloin, kun asiaa ei voida selvittää asiakirjapohjaisesti. Edellä mainittu säästää valvontaviranomaisen resursseja ja nopeuttaa rekisteröintiä.

Tarkastusten osalta Validialle jää myös epäselväksi, mitä tarkoitetaan vaativalla sosiaalihuollon yksiköllä. Lakiesityksessä on mainittu yksikkö, jossa voidaan käyttää lain mukaisia rajoitustoimenpiteitä. Validialle jää epäselväksi, että voiko edellä mainittu tarkoittaa esimerkiksi kehitysvammaisten päivätoiminnan yksikköä, jossa kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain mukaan voidaan toteuttaa rajoitustoimenpiteitä.

Vastuuhenkilö

Validia toteaa, että lakiesitys on epäselvä suhteessa vastuuhenkilöön ja operatiiviseen johtoon. Lakiesityksessä mainitaan niistä erikseen ja toisaalta, että ne voivat olla yksi ja sama henkilö. Validialle jää laki-esityksessä epäselväksi, että onko jokaisessa palveluyksikössä oltava vastuuhenkilö. Lakiesityksessä palveluntuottaja käyttää tässä suhteessa harkintaa, mutta samalla valvontaviranomainen voi asettaa vaatimuksia toiminnalle. Validia toteaa, että lakiesitystä tulee tältä osin selkeyttää.

Vuorilampi Sari
Validia Oy